

ROBERT Ladlam HOLKROFTOV PAKT

Preveo Mirko Bižić

Beograd, 2017.

Za Majkla i Loru, divni, talentovani, čudesni par

PROLOG

MART 1945.

Podmornica je bila privezana za masivne stubove, kao nekakvo čudovište obavijeno senkom, a oštri obrisi njene krme izdizao se u svetlosti zore na Severnom moru.

Baza se nalazila na ostrvu Šarhern u Helgolandskom zalivu, nekoliko kilometara od nemačkog kopna i ušća Elbe. Bila je to stanica za snabdevanje gorivom koju savezničke obaveštajne službe nikada nisu otkrile, a iz bezbednosnih razloga bila je slabo poznata čak i među stratezima same nemačke vrhovne komande. Podmorske grabljivice doplovljavale su i otplovljavale zaštićene mrakom, izranjajući i uranjajući stotinak metara unutar vezova i sidrišta. Bile su to ubice u službi Neptuna koje su se vraćale kući da se odmore ili odlazile dalje da nastave s napadima.

Međutim, ove zore je podmornica privezana za vezove mirovala. Za nju je rat već bio završen. Njen zadatak bio je suštinski vezan za početke novog rata.

Dva čoveka stajala su na cilindričnom tornju podmornice: jedan u uniformi visokog oficira nemačke mornarice, a drugi, visoki muškarac, u civilnom odelu i dugačkom tamnom mantilu sa podignutim okovratnikom kojim se štitio od vetrova Severnog mora, ali bez šešira, kao da izaziva njegovu zimu. Obojica su gledala dole, na dugačku kolonu putnika koja se polako probijala prolazom po sredini podmornice. Kako bi se koji putnik pojavio na mostu za ukrcavanje, njegovo ime je traženo na spisku i zatim bi on ili ona bili odvedeni – ili odneseni – u podmornicu.

Neki od njih su sami hodali, ali oni su predstavljali izuzetak. Bili su to oni najstariji, od kojih su tek poneki napunili dvanaest ili trinaest godina.

Ostali su bili mala deca. Dečica na rukama vojnih dadilja ozbiljnog lica koje su svoje štice poveravale jedinici mornaričkih lekara koji su stajali

na mostu; predškolska deca i učenici prvog razreda osnovne škole koji su svi do jednog imali identične putne torbe u jednoj ruci, dok su se drugom rukom držali jedan za drugoga, stisnutih šaka, zureći u čudno crno plovilo koje će im biti dom u narednim nedeljama.

„Neverovatno“, rekao je oficir.

„Prosto neverovatno.“

„To je početak“, odgovorio je muškarac u mantilu, nepokretnih, oštarih, uglastih crta lica. „Vesti stižu sa svih strana. Iz luka i sa planinskih prelaza, sa preostalih aerodroma širom Rajha. Hiljade njih izlazi. U sve delove sveta. A ljudi ih čekaju. Svuda.“

„Izvanredno dostignuće“, dodao je oficir, odmahujući glavom u neverici.

„Ovo je samo jedan deo ukupne strategije. Cela operacija je izvanredna.“

„Čast nam je što ste ovde, her Klauzen.“

„Želeo sam da budem ovde. Ovo je poslednja pošiljka.“ Visoki civil netremice je gledao u palubu. „Treći rajh umire. Ovo je njegovo ponovno rođenje. Ovo je Četvrti rajh, kome se na putu neće isprečiti nesposobnost i pokvarenost. Ovo su *Sonnenkinder*. Po celom svetu.“

„Deca...“

„Deca prokletih“, objasnio je visoki, prekidajući ga. „To su deca prokletih, a takvih će biti na milione. Ali nijedno neće biti kao što su ovi. A njih će biti svuda.“

PRVO POGLAVLJE

JANUAR 197...

„*Attention! Le train de sept heures d destination pour Zürich partira Sortie Douze.*“*

Visoki Amerikanac u tamnoplavom kišnom mantilu pogledao je gore, prema prostranoj kupoli železničke stanice u Ženevi, pokušavajući da primeti skrivene zvučnike. Koščato lice oštarih crta odražavalo je nedoumicu. Saopštenje je bilo na francuskom jeziku, na jeziku koji je slabo govorio, a još manje razumeo. Ipak je uspeo da razabere reč Cirih; to je bio znak za njega.

* Fr. „Pažnja! Voz u sedam časova za Cirih polazi sa dvanaestog perona.“ (Prim. prev.)

Sklonio je pramen guste svetlosmeđe kose koji mu je dosađivao stalno padajući na čelo, pa se uputio ka severnoj strani stanice.

Bila je velika gužva. Ljudi su hitali pored Amerikanca u svim pravcima, žureći prema izlazima kako bi nastavili svoje putovanje na desetine raznih odredišta. Izgledalo je kao da niko ne obraća pažnju na oštro izgovorena obaveštenja koja su odjekivala metalnim monotonim glasom. Putnici ženevske *Eisenbahn** znali su kuda putuju. Bio je kraj nedelje; u planinama je napadao svež sneg i vazduh je napolju, ispred stanične zgrade, bio oštar i hladan. Postojala su mesta na koja je trebalo otići, dogovori koje je trebalo ispuniti, ljudi koje je trebalo videti; izgubljeno vreme je ukradeno vreme. Svi su žurili.

I Amerikanac je žurio, jer je i on imao rokove koje je morao da poštuje i osobu sa kojom je morao da se vidi. I pre obaveštenja preko razglasa saznao je da voz za Cirihi polazi sa dvanaestog koloseka. Prema planu, morao je da ode na peron, izbroji sedam vagona otpozadi i uđe na prvom ulazu. Kad uđe u vagon, opet će brojati, ali sada pet kupea, i dvaput pokucati na peta vrata. Ako sve bude u redu, u kupe će ga pustiti direktor *Gran bank de Ženev*, što će značiti vrhunac dvanaest nedelja priprema. Priprema koje su obuhvatale namerno nejasne ili tajanstvene telegrame, prekookeanske telefonske razgovore za koje je švajcarski bankar potvrdio da su bezbedni, kao i obavezu potpune tajnosti.

Amerikanac nije znao šta direktor *Gran bank de Ženev* ima da mu kaže, ali je mislio da zna zašto su bile potrebne sve te mere opreza. Zvao se Noel Holcroft, ali mu Holcroft nije bilo prezime od rođenja. Rodio se u Berlinu 1939. godine, a u bolničkom registru bio je upisan pod prezimenom Klauzen. Otac mu je bio Hajnrih Klauzen, vrhunski strateg Trećeg rajha, finansijski čarobnjak koji je sastavio i održao koaliciju raznovrsnih ekonomskih snaga za osiguranje nadmoći Adolfa Hitlera.

Hajnrih Klauzen osvojio je zemlju, ali je izgubio ženu. Altina Klauzen bila je Amerikanka; tačnije, ona je bila žena snažne volje i ličnih etičkih i moralnih standarda. Zaključila je da nacionalsocijalisti nemaju ni jedno ni drugo: bila je to grupa paranoika na čelu sa manijakom, a podržavali su ih finansijski zainteresovani isključivo za profit.

Altina Klauzen je jednog toplog avgustovskog popodneva postavila svom mužu ultimatum da se povuče. Da se usprotivi tim paranoičnim tipovima i manijacima dok ne bude prekasno. Nacista ju je s nevericom slušao cerekajući se, a njen ultimatum odbacio kao budalasto buncanje mlade majke. Ili možda kao nakazni sud žene vaspitavane u slabom, diskreditovanom sistemu

* Nem. železnica. (Prim. prev.)

koji će ubrzo marširati koracima Novog poretka. Ili će biti zgažen pod njegovim čizmama.

Te večeri je mlada majka spakovala svoje stvari i stvari novorođenčeta i ukrcala se u jedan od poslednjih aviona za London na prvoj etapi svog povratnog putovanja u Njujork. Nedelju dana kasnije izvršen je blickrig na Poljsku; hiljadugodišnji Rajh otpočeo je svoje putovanje, putovanje koje će potrajati devet stotina dana posle prve tutnjave topovske paljbe.

Holkroft je prošao kroz kapiju pa se niz prolaz uputio do dugačke betonske platforme. Četiri, pet, šest, sedam... Ispod prozora s leve strane otvorenih vrata vagona bio je nacrtan mali plavi krug. On je označavao udobnost koja je bila veća nego u kupeima prve klase: prostraniji kupei dobro su odgovarali tranzitnim sastancima ili tajnim susretima ličnije prirode. Privatnost je bila zagarantovana; čim bi voz krenuo, naoružani stražari čuvali su ulaze i sa jedne i sa druge strane vagona.

Holkroft je ušao i skrenuo levo u hodnik. Koraćao je pored zatvorenih vrata sve dok nije došao do petih. Dvaput je pokucao.

„Her Holkroft?“ Glas iza drvene pregrade bio je čvrst, ali miran; iako su te dve reči bile izgovorene kao pitanje, glas ipak nije zvučao ispitivački. Bila je to konstatacija.

„Her Manfredi?“, odgovorio je Noel ugledavši odjednom kako ga jedno oko gleda kroz mali otvor u sredini vrata pokriven staklom. Osetio je neku zebnju i tajanstvenost koje je ublažio komični učinak situacije. Osmehnuo se sam sebi, pitajući se da li će Ernest Manfredi izgledati kao zlokobni Konrad Vejt u jednom od onih engleskih filmova iz tridesetih godina.

Čulo se dvostruko otključavanje brave, a zatim škripanje od podizanja reze. Vrata su se povukla i lik Konrada Vejta je iščezao. Ernest Manfredi bio je punačak muškarac niskog rasta, u srednjim ili kasnim šezdesetim. Bio je potpuno ćelav i imao je prijatno, blago lice; međutim, njegove krupne plave oči, uvećane iza naočara sa metalnim okvirom, bile su ledenohladne. Veoma svetle i veoma hladne.

„Uđite, her Holkroft“, rekao je Manfredi smešeći se. Zatim mu se izraz lica naglo promenio i osmeh je iščezao kao da ga nikada nije ni bilo. „Oprostite mi. Trebalo je da kažem mister Holkroft. Her je možda uvredljivo za vas. Izvinjavam se.“

„Nema potrebe“, odgovorio je Noel, ulazeći u lepo namešteni kupe. Unutra su bili sto i dve stolice, ali nije bilo nikakvog kreveta. Zidovi su bili obloženi drvetom; tamnocrvene plišane zavese pokrivale su prozore i prigušivale zvukove ljudi koji su žurili pored vagona. Na stolu se nalazila mala lampa sa abažurum sa obavezanim resama.

„Imamo otprilike dvadeset pet minuta do polaska voza“, rekao je bankar. „Trebalo bi da to bude dovoljno. I nemojte brinuti: bićemo na vreme upozoreni. Voz neće krenuti dok se ne iskrcate. Vi ne morate da putujete u Cirihi.“

„Nikada nisam bio tamo.“

„Verujem da će se to promeniti“, zagonetno je rekao bankar pokazujući Holkroftu rukom da sedne za sto.

„Ne bih računao na to.“ Noel je seo i otkopčao mantil, ali ga nije skinuo.

„Žao mi je, izvinite, bilo je to drsko i nespretno od mene.“ Manfredi je seo i naslonio se na stolicu. „Moram još jednom da vam se izvinim. Potrebna mi je vaša identifikacija. Vašu putnu ispravu, molim. I vašu međunarodnu vozačku dozvolu. Pored toga, sve dokumente koje imate sa sobom u kojima se opisuju vaše fizičke oznake, osobeni znaci, vakcinacije i slično.“

Holkroft je osetio kako ga obuzima bes. Osim što mu sve to nije bilo prijatno, nije mu se sviđao ni bankarev pokroviteljski stav. „Zašto bih to uradio? Vi znate ko sam. Ne biste mi otvorili vrata da niste znali ko sam. Verovatno imate više mojih fotografija i više informacija o meni nego Stejt department.“

„Oprostite jednom starcu, gospodine“, odgovorio je bankar sležući ramenima kao čovek koji samog sebe obezvređuje, a istovremeno pokazujući sav svoj šarm. „Biće vam objašnjeno.“

Noel je s oklevanjem gurnuo ruku u unutrašnji džep mantila i izvukao kožni omot u kome su bili pasoš, zdravstvena potvrda, međunarodna vozačka dozvola i dva pisma s preporukom koja su potvrđivala da je on kvalifikovani arhitekta. Sve to pružio je Manfrediju. „Sve je tu. Izvolite.“

Naizgled s velikim oklevanjem, bankar je otvorio omot. „Osećam se kao da guram nos u tuđe stvari, ali mislim...“

„I treba da se tako osećate“, prekinuo ga je Holkroft. „Nisam ja taj koji je tražio ovaj sastanak. Da budem sasvim iskren, ugovoren je u nezgodnom trenutku za mene. Želim da se vratim u Njujork što je pre moguće.“

„Da, da, razumem vas“, tiho je rekao Švajcarac, prelistavajući dokumente. „Recite mi, koji je bio vaš prvi posao arhitekta koji ste dobili izvan Sjedinjenih Američkih Država?“

Noel je suzbio svoju razdražljivost. Došao je dovde; nije bilo svrhe da odbije da odgovori. „Meksiko“, odgovorio je. „Za lanac hotela *Alvarez* severno od Puerto Valjartea.“

„A drugi?“

„Kostarika. Vladin projekat. Poštanski kompleks 1973.“

„Koliki je prihod vaša firma ostvarila u Njujorku prošle godine? Bez doterivanja i prepravljaja brojki.“

„To se vas uopšte ne tiče.“

„Uveravam vas da mi to znamo.“

Holkroft je odmahnuo glavom u ljutitom mirenju sa situacijom.

„Sto sedamdeset tri hiljade dolara, nešto malo više.“

„Kad se uračunaju kirija, plate, oprema i troškovi, to baš i nije neka impresivna brojka. Zar ne?“ rekao je Manfredi, i dalje ne podižući pogled sa dokumenata koje je držao u ruci.

„To je moja firma, a nemam mnogo zaposlenih. Nemam partnera, nemam ženu, nemam velika dugovanja. Moglo bi da bude i gore.“

„Moglo bi da bude i bolje“, rekao je bankar pogledavši Holkrofta. „Naročito kada se radi o nekom tako talentovanom kao što ste vi.“

„Moglo bi da bude bolje.“

„Da, tako i ja mislim“, nastavio je Švajcarac stavljajući dokumenta u kožni omot i vraćajući ga Holkroftu. Nagnuo se unapred. „Znate li ko je bio vaš otac?“

„Znam ko mi je otac. Zakonski gledano, to je Ričard Holkroft iz Njujorka, muž moje majke. On je i te kako živ.“

„I u penziji“, dopunio ga je Manfredi. „Kolega bankar, ali teško da je bankar po švajcarskoj tradiciji.“

„Bio je ugledan. I sada je ugledan.“

„Zbog novca svoje porodice, ili zbog svojih profesionalnih sposobnosti?“

„I jednog i drugog, rekao bih. Volim ga. Ako imate nekih primedbi, zadržite ih za sebe.“

„Vi ste vrlo lojalan čovek, to je kvalitet koji jako cenim. Holkroft se pojavio kad je vaša majka –neverovatna žena, uzgred budi rečeno – bila očajna, malodušna, u beznadežnom stanju. Ali treba pojasniti definicije. Ostavimo Holkrofta po strani. Mislio sam na vašeg prirodnog oca.“

„Očigledno.“

„Pre trideset godina Hajnrih Klauzen sklopio je izvesne sporazume. Često je putovao između Berlina, Ciriha i Ženeve, bez službene kontrole, razume se. Pripremljen je dokument koji mi...“, Manfredi je zastao i osmehnuo se, „kao blagonakloni neutralci, nismo mogli da osporimo. Uz dokument je pismo koje je Klauzen napisao u aprilu 1945. Adresirano je na vas. Na njegovog sina.“ Bankar je posegnuo za debelom papirnom kovrtom na stolu.

„Samo malo“, rekao je Noel. „Da li se ti izvesni sporazumi tiču novca?“

„Da.“

„Nisam zainteresovan. Dajte ga nekom drugom. Poklonite ga u dobrotnorne svrhe. To je njegovo dugovanje.“

„Možda nećete tako misliti kad čujete koliki je iznos.“

„Koliki je iznos?“

„Sedamsto osamdeset miliona dolara.“

DRUGO POGLAVLJE

Holkroft je gledao bankara u neverici; sva krv mu se povukla iz glave. Spolja su zvuci ogromne železničke stanice bili kakofonija prigušenih tonova koji su jedva prodirali kroz debele zidove vagona.

„Nemojte ni pokušavati da sve to odjednom prihvatite“, napomenuo je Manfredi stavljajući pismo na kraj stola. „Postoje uslovi, ali nijedan od njih, uzgred, nije uvredljiv i ponižavajući. Bar koliko mi znamo.“

„Uslovi?“ Holkroft je znao da govori gotovo nečujno. Pokušao je da povрати glas. „Kakvi uslovi?“

„Vrlo jasno formulisani uslovi. Ta ogromna svota novca treba da bude usmerena na veliko dobro ljudi sa svih strana sveta. Ali, naravno, postoje i neke odredbe koje se odnose direktno na vas, koje se tiču vašeg ličnog dobra i imovine.“

„Šta mislite da kažete time da nema ničega što vredi ili ponižava... 'koliko vi znate'?“

Bankareve uvećane oči svetlucale su iza naočara; nakratko se negde zagledao, zabrinutog lica. Posegnuo je za svojom aktovkom od braon kože koja je ležala na drugom kraju stola. Izvukao je dugačku, tanku kovertu sa čudnim oznakama sa zadnje strane; bio je to niz od četiri kružnice koji je izgledao kao četiri tamna novčića zalepljena na preklopu koverta.

Manfredi je držao kovertu iznad stola, pod svetlom. Tamni krugovi nisu bili metalni novčići, nego pečatni vosak. Svi pečati bili su netaknuti.

„Prema uputstvima koja su nam data pre trideset godina, ovu kovertu nisu smeli da otvore ni naši direktori u Ženevi, za razliku od pisma vašeg oca. Koverta je odvojena od dokumenata koje smo pripremili. Sasvim smo uvereni da Klauzen nije ni znao za postojanje te koverta. Njegove reči upućene vama kao da potvrđuju naše uverenje. Kovertu su nam doneli nekoliko sati pošto je kurir doneo pismo vašeg oca, što je bio naš poslednja razgovor sa Berlinom.“

„Šta je to? O čemu se radi?“

„Mi to ne znamo. Rečeno nam je da je tekst napisalo nekoliko ljudi koji su znali za aktivnosti vašeg oca i koji su vatreno verovali u njegovu stvar, u njegov zadatak, koji su ga zbog raznih razloga smatrali istinskim mučenikom Nemačke. Upućeni smo da vam ovo predamo sa netaknutim pečatima. Treba da to pročitate pre nego što pročitate očevo pismo. Tako nam je rečeno.“ Manfredi mu je predao kovertu. Na prednjoj strani bilo je nešto napisano. Bile su

to reči ispisane rukom na nemačkom jeziku. „Treba ispod da potpišete da ste kovertu primili u propisanom stanju.“

Noel je uzeo kovertu i pročitao reči koje nije razumeo.

*Dier Brief ist mit ungebrochenem Siegel empfangen worden.
Neuaufbau oder Tod.**

„Šta to znači?“

„Znači da ste pregledali pečate i da ste zadovoljni što je sve u redu.“

„Kako mogu da budem siguran u to?“

„Mladiću, vi razgovarate s direktorom *Gran bank de Ženev*.“ Švajcarac nije povisio glas, ali je njegov prekor bio jasan. „Imate moju reč. Uostalom, kakva bi bila razlika?“

Nikakva, pomislio je Holcroft, ali ga je i dalje brinulo jedno očigledno pitanje. „Ako potpišem kovertu, šta ćete s njom da uradite?“

Manfredi je ćutao nekoliko trenutaka, kao da odlučuje hoće li odgovoriti. Skinuo je naočare, iz unutrašnjeg džepa odelu izvukao svilenu maramicu i obrisao ih. Najzad je rekao: „To je privilegovana informacija...“

„Takav je i moj potpis“, prekinuo ga je Noel. „Dakle, privilegovan.“

„Dozvolite mi da završim“, usprotivio se bankar vrativši naočare na nos.

„Nameravao sam da vam kažem da je to privilegovana informacija koja više ne može da bude relevantna. Ne posle toliko godina. Koverat treba poslati na poštanski fah u Sezimbru u Portugalu. To je južno od Lisabona, na Rtu Espišel.“

„Zašto nije relevantna?“

Manfredi je podigao ruke. „Taj poštanski fah više ne postoji. Koverta će na kraju završiti u odeljenju za neisporučena pisma i na kraju će je vratiti nama.“

„Da li ste sigurni u to?“

„Mislim da jesam.“

Noel je gurnuo ruku u džep da izvadi olovku, a zatim još jednom okrenuo kovertu i pregledao voštane pečate. Niko ih nije dirao. Uostalom, razmišljao je Holcroft, zar bi to nešto izmenilo. Stavio je koverat ispred sebe i potpisao se.

Manfredi je podigao ruku. „Vi razumete da šta god bilo ili pisalo u toj koverti nije ni u kakvoj vezi s našim učešćem u dokumentu koji je pripremila *Gran bank de Ženev*. Mi o tome ništa ne znamo, niti se iko savetovao s nama, niti smo upućeni u sadržaj koverte.“

* Nem. „Ovo je pismo upućeno s nepolomljenim pečatom. Novi poredak ili smrt.“ (Prim. prev.)

„Zvučite zabrinuto. Mislio sam da ste rekli da to nije važno, da nema ni kakve razlike. To je bilo davno.“

„Fanatici me uvek zabrinjavaju, gospodine Holkrofte. Vreme i posledice ne mogu promeniti takvo mišljenje. To je bankarski oprez.“

Noel je počeo da lomi pečatni vosak; s godinama je toliko očvrsnuo da je morao da upotrebi priličnu snagu da ga polomi i skine. Otvorio je krilo koverte i izvukao jednu jedinu stranicu, samo jedan papir. Razvio ga je.

Vreme je učinilo svoje. Papir je bio krt; bela boja papira pretvorila se u žućkastu. Tekst je bio napisan na engleskom, a slova su očigledno bila ispisana nemačkim stilom pisanja velikih slova. Upadljivo čudan stil. Mastilo je izbledelo, ali bilo je čitljivo. Holkroft je pogledao na dno papira potraživši potpis. Nije ga bilo. Počeo je da čita.

Od ovog trenutka pa nadalje treba proveravati sina Hajnriha Klauzena. Ima onih koji bi mogli saznati za posao u Ženevi i koji će pokušati da ga onemoguće, a njima će jedini cilj u životu biti da ga ubiju i tako unište san koji je začeo div koji mu je bio otac.

To ne sme da se dogodi, jer smo svi mi pretrpeli izdaju. A svet mora da sazna ko smo mi zaista bili, a ne ono kakvima su nas izdajnici prikazivali, jer su to portreti izdajnika, a ne nas, naročito ne Hajnriha Klauzena.

Mi smo preživeli iz Volfššancea. Mi želimo da skinemo ljagu sa naših imena, da vratimo ugled koji nam je ukraden.

Zbog toga će ljudi iz Volfššancea štititi sina dok god sin bude radio na ostvarivanju očevog sna i dok nam ne vrati čast. Ali, ako sin napusti san, izda oca i ne vrati nam ugled, neće imati života, biće svedok muke i očaja onih koje voli, dece, prijatelja. Niko neće biti pošteđen.

Niko ne sme da se meša. Vratite nam našu čast. To je naše pravo i mi ga zahtevamo.

Noel odgurnu stolicu i ustade. „Šta je ovo, dođavola?“

„Nemam pojma“, mirno odgovori Manfredi. Glas mu je bio miran, ali se u njegovim krupnim, hladnim, plavim očima videla uznemirenost. „Rekao sam vam da mi nismo bili obavešteni...“

„Pa obavestite se!“, viknuo je Holkroft. „Pročitajte! Ko su bili ovi klovnovi? Dokazani ludaci?“

Bankar poče da čita. Ne dižući pogled, tiho je odgovorio. „Najbliži srodnici ludaka. Ljudi koji su izgubili nadu.“

„Šta je to Volfššance? Šta to znači?“

„To je naziv Hitlerovog generalštaba u istočnoj Pruskoj, gde je izvršen pokušaj atentata na njega. Bila je to zavera generala: Fon Štaufenberg, Kluge, Hejner – svi su oni bili uključeni. Svi su streljani. Romel je izvršio samoubistvo.“

Holkroft je zurio u papir u Manfredijevim rukama. „Hoćete da mi kažete da je to napisano pre trideset godina i da su to napisali takvi ljudi?“

Bankar je potvrdno klimnuo glavom, a oči su mu se iznenađeno suzile. „Da, ali to nije način izražavanja koji bi čovek od njih očekivao. To je ništa manje nego pretnja. To nije razumno. A ti ljudi nisu bili nerazumni. Vremena su bila nerazumna. Bilo je i poštenih ljudi, hrabrih ljudi. Oni su živeli u paklu koji niko od nas danas ne može ni da zamisli.“

„Pošteni ljudi?“, upitao je Noel s nevericom.

„Možete li uopšte sebi da predočite šta je značilo učestvovati u zaveri u Volfššanceu? Usledilo je krvoproliće, hiljade ljudi su pobijene u raznim mestima, iako većina njih nije nikada ni čula za Volfššance. Bilo je to još jedno konačno rešenje, izgovor za krvavo stišavanje svakog otpora ili neposlušnosti u Nemačkoj. Ono što je počelo kao akcija oslobađanja sveta od dokazanog ludaka završilo se prinošenjem žrtve paljenice, opštim uništenjem koje je naredio taj ludak. Oni koji su uspeli da prežive Volfššance videli su šta se posle toga dogodilo.“

„Oni koji su to preživeli“, ubacio se Holcroft, „da li su još dugo sledili tog ludaka?“

„Morate da razumete. I razumećete. To su bili očajnici. Bili su uhvaćeni u zamku, a to je za njih bilo katastrofalno. Pokazalo se da svet u čijem su stvaranju pomagali nije svet o kom su maštali. Otkriveni su užasi o kojima nisu ni sanjali, a nisu mogli da izbegnu odgovornost za to. Bili su zapanjeni onim što su videli, ali nisu mogli da poreknu svoju ulogu u svemu tome.“

„Dobronamerni nacisti“, zaključio je Noel. „Nikada nisam čuo za tu definiciju nepodložnu vrstu.“

„Da bi se to shvatilo, treba se vratiti u istoriju do privrednih katastrofa, Versajskog ugovora i Pakta u Lokarnu, preko boljševičkog prodiranja – i desetine drugih sila koje su bile na delu – da biste shvatili.“

„Shvatio sam ono što sam maločas pročitao“, odgovorio je Holcroft. „Vaši neshvaćeni jurišnici nisu oklevali da zaprete nekome koga uopšte ne poznaju! Neće imati života... niko neće biti pošteđen... porodica, prijatelji, deca. To priče ubistvo. Nemojte mi pričati o dobronamernim ubicama.“

„To su reči starih, bolesnih, očajnih ljudi. Sada više nemaju značaja. Bio je to njihov način izražavanja muke, traženja pokajanja. Njih više nema. Ostavite ih u miru. Pročitajte pismo svog oca...“

„On nije moj otac!“, prekinu ga Noel.

„Pročitajte pismo Hajnriha Klauzena. Sve će vam biti jasnije. Pročitajte ga. Moramo da porazgovaramo o još nekoliko stvari, a nemamo mnogo vremena.“

Muškarac u braon kaputu od tvida i s tamnim tirolskim šeširom na glavi stajao je pored stuba nasuprot sedmog vagona. Na prvi pogled nije bilo ničega naročito karakterističnog na njemu, osim možda njegovih obrva. Bile su guste: mešavina crnih i sedih dlaka koje su izgledale kao so i biber i natkrivale gornji deo inače neupadljivog lica.

Na prvi pogled. Ipak, ako bi čovek bolje pogledao, mogao bi da vidi grube ali ne i proste crte lica odlučnog čoveka. Uprkos naletima hladnog vetra koji je duvao preko perona, uopšte nije treptao. Njegova koncentracija na sedmi vagon bila je apsolutna.

Amerikanac koji će izaći kroz ta vrata, razmišljao je čovek pored stuba, biće sasvim drugačija osoba od Amerikanca koji je kroz njih ušao. Prošlih nekoliko minuta život mu se izmenio na način koji je iskusilo malo ljudi na svetu. A ipak, bio je to samo početak; putovanje koje će sada započeti i koje će dugo trajati biće sasvim nezamislivo za današnji svet. Zato je bilo važno pratiti njegove početne reakcije. I više nego važno. Vitalno.

„*Attention! Le train de sept heures...*“

Iz staničnih zvučnika čulo se poslednje obaveštenje o polasku voza. Istovremeno je i voz iz Lozane dolazio na susedni kolosek. Za nekoliko trenutaka peron će biti zakrčen gomilom turista, kao što se gomilaju na Čering krosu radi kratkog razgledanja Londona, pomislio je čovek pored stuba.

Voz iz Lozane se zaustavio. Turisti su nahrupili napolje; peron je opet bio zakrčen ljudima.

Figura visokog Amerikanca odjednom se pojavila u hodniku sedmog vagona. Na izlazu mu se isprečio nosač koji je teglio nečiji prtljag. Bili su to razdražujući trenuci koji bi u normalnim okolnostima mogli izazvati svađu. Ali okolnosti više nisu bile normalne za Amerikanca Holkrofta; Amerikanca rođenog u Berlinu, sa prezimenom Klauzen. Nije odavao ljutnju; lice mu je bilo mirno, nije reagovalo na događaj pred izlazom; njegove oči registrovale su fizičko komešanje, ali nisu pokazivale zabrinutost zbog toga. Delovao je kao da je izdvojen od stvarnosti; bio je pod jakim uticajem iznenađenja, čak zapanjenosti. To je naglašavao i način na koji je čvrsto stisnuo debelu zaštitnu kovertu između ruke i grudnog koša, šakom stežući ivicu i prstima toliko pritiskajući papir da su se oni skoro skupili u pesnicu.

Razlog njegove zaprepaščenosti bio je taj dokument, pripremljen pre jednog životnog veka. Bilo je to čudo na koje su oni čekali, za koje su živeli

– čovek pored stuba i oni koji su otišli pre njega. Više od trideset godina čekanja i očekivanja. A sada je to najzad isplivalo na površinu.

Putovanje je otpočelo.

Holkroft je ušao u reku ljudi i krenuo prema izlaznoj kapiji. Iako ga je gomila gurala sa svih strana, on to uopšte nije primećivao, a pogled mu je bio odsutno uperen napred. Uprazno.

Odjednom se čovek pored stuba uznemirio. Godine obuke naučile su ga da traži i primećuje neočekivano, da uoči jedva vidljiv prekid normalnog procesa. Taj prekid bio je sada pred njim. Dvojica muškaraca, lica drugačijih od većine drugih, smrknutog izraza, neozarenog znatiželjom ili očekivanjem, probijala su se kroz gomilu, a ako su ta lica išta odražavala, onda je to bila neprijateljska namera.

Probijali su se kroz gomilu, ali je jedan od njih bio uporniji i išao je ispred svog druga. Oči su im bile prikovane za Amerikanca; njega su pratili! Muškarac koji je bio malo ispred držao je desnu ruku u džepu. Čovek iza njega sakrio je svoju levu ruku na grudima, ispod otkopčanog kaputa. Skrивene ruke držale su oružje! Čovek u blizini stuba bio je uveren u to.

Naglo je odskočio od betonskog stuba i počeo da se probija kroz gomilu. Nije smeo da izgubi ni sekundu. Dvojica su se približavala Holkroftu. Hteli su da se dočepaju kovertе! Bilo je to jedino moguće objašnjenje. A ako je stvarno tako, to može jedino značiti da je reč o čudu procurila iz Ženeve! Dokument u koverti bio je od neprocenjive vrednosti. Osim toga, Amerikančev život je tako beznačajan i bezvredan da se niko ne bi ni tren zamislio pre nego što mu ga oduzme. Ljudi koji se približavaju Holkroftu ubiće ga zbog te kovertе *bez razmišljanja*, kao da ružnog insekta uklanjaju sa zlatne poluge. A to bi stvarno bilo ludilo. Oni očigledno nemaju pojma da se čudo ne bi dogodilo da nema sina Hajnriha Klauzena, da bez njega ne bi bilo ničega!

Sada su bili samo nekoliko metara udaljeni od njega! Čovek sa crno-belim obrvama bacio se u gomilu turista poput podivljale životinje. Udarao je ljude i prtljag, bacajući u stranu sve i svakoga ko mu se našao na putu. Kad se našao ni metar daleko od ubice čija je ruka bila skrivena ispod kaputa, i sam je gurnuo ruku u džep i čvrsto zgrabio svoj pištolj vičući direktno napadaču:

„*Such nach Clausen's Sohn! Nach der Genfer Urkunde!*“*

Ubica je stajao malo podalje na izlaznoj platformi i samo nekolicina ga je razdvajala od Amerikanca. Čuo je reči koje mu je stranac gromko doviknuo. Okrenuo se očiju razrogačenih od šoka.

* Nem. „Ti tražiš Klauzenovog sina! Ženevski dokument!“ (Prim. prev.)

Gomila je brzo nadirala prema izlazu izmičući se od dvojice očiglednih protivnika. Napadač i zaštitnik bili su u svojoj minijaturnoj areni, sučeljeni. Posmatrač je pritisnuo obarač pištolja u džepu, pa opet pritisnuo. Prigušeni pucnji bili su jedva čujni. Dva metka ušla su u telo navodnog Holkroftovog napadača, jedan u donji deo stomaka, a drugi više, u vrat. Prvi metak naterao je čoveka da se skljoka napred, a drugi mu je odgurnuo glavu unazad i tada se ukazala rana na vratu.

Krv je šiknula iz vrata takvom silinom da je poprskala obližnje prolaznike, njihovu odeću i prtljag. Šikljala je u mlazevima, stvarajući barice i potočiće na izlazu. Užasnuti vrisak ispunio je prolaz.

Posmatrač-zaštitnik oseti kako mu nečija ruka steže rame, a prsti se zarijavu u meso. Naglo se okrenuo: drugi napadač ustremio se na njega, ali nije imao pištolj u ruci. Umesto metka, ka njemu je sevnulo sečivo lovačkog noža.

Čovek je amater, pomislio bi posmatrač, ali su njegove reakcije – instinkti stečeni višegodišnjom vežbom – smesta izbile na površinu. Brzo je odskočio u stranu – poput toreadora koji izbegava rogove bika – i zgrabio napadača za ruku. Izvukao je desnu ruku iz džepa i stegnuo prste obavijene oko drške noža čvrsto kao kleštima. Naglo je povukao ručni zglobov napadača nadole i pojačao svoj gvozdeni stisak na prste oko ručke noža, lomeći hrskavicu napadačeve ruke i usmeravajući sečivo noža prema napadaču. Zario ga je u mekano meso na stomaku pa oštro sečivo svom snagom povukao dijagonalno u grudni koš prekidajući srčane arterije. Muškarčevo lice se zgrčilo; prolomio se strašan krik koji je prekinula smrt.

Pandemonijum se razvio u nekontrolisani haos. Vrištanje je bilo zaglušujuće: krv među telima u žurbi, tela koja se suludo sudaraju, dodatno pojačavajući histeriju. Posmatrač-zaštitnik tačno je znao šta mora da uradi. Izbacio je ruke kao da je zaplašen i zapanjen; uradio je to naglo kao čovek koji oseća gađenje kad ugleda krv na svojoj odeći i pridružio se histeričnoj gomili koja je bežala od mesta događaja kao stado uplašene stoke, što dalje od mesta ubistva.

Potčrao je prema izlazu pored Amerikanca kome je upravo spasao život.

Holkroft je čuo vrisak, koji je prodro kroz slojeve opojne izmaglice u koju je nehotice uronio. Bila su to zbunjujuća isparenja koja su se vrtela oko njega ometajući mu vidik, onemogućavajući ga da misli.

Pokušao je da se okrene prema mestu gde je nastala vreva, ali ga je histerična gomila omela u tome. Odgurnuli su ga dalje od rampe i pritisnuli na metar visoki betonski zid koji je služio kao ograda. Jednom rukom uhvatio se za zid i okrenuo se, ne moguci jasno da vidi šta se dogodilo, ali je ugledao čoveka ispod luka pred ulazom kom je krv šikljala iz vrata. Ugledao je drugog

čoveka koji je posrnuo ili pojurio napred usta zgrčenih od bola; juriš tela koja su nadirala opet ga je odbacio na ogradu i Noel više ništa nije mogao da vidi.

Protrčao je neki muškarac i udario ga ramenom. Holcroft se okrenuo na vreme da opazi njegove uplašene oči ispod veoma gustih, čekinjastih crnobelih obrva.

Dogodilo se nekakvo nasilje. Pokušaj pljačke prerastao je u napad, možda i u ubistvo. Miroljubiva Ženeva nije bila ništa više imuna na nasilje nego što su to bile divlje ulice Njujorka noću, ili sirotinjske uličice Marakeša.

Noel nije smeo da se zaustavlja i razmišlja o takvim stvarima, nije smeo da bude umešan u taj događaj. Morao je da razmišlja o drugim stvarima. Otupljujuća izmaglica se vratila. Kroz nju je nejasno shvatio da njegov život više nikad neće biti isti.

Čvrsto je stegnuo kovertu u ruci i pridružio se gomili koja je vrištala trčeći prema izlazu.

TREĆE POGLAVLJE

Veliki avion preleteo je iznad ostrva Kejp Breton i blago se nagnuo na levu stranu spuštajući se na novu visinu i u novu koridorsku stazu. Sada je pravac leta bio jugozapad, prema Halifaksu i Bostonu, a zatim ka Njujorku.

Holcroft je uglavnom bio u salonu na spratu, na izdvojenoj stolici u desnom zadnjem uglu, a crnu aktovku naslonio je na pregradu.

Tu mu je bilo lakše da se koncentriše; zalutali pogled obližnjeg putnika nije mogao da padne na papire koje je iznova i iznova čitao.

Započeo je s pismom Hajnriha Klauzena, tom nepoznatom ličnošću koja ga je čitavog prožimala. Taj dokument bio je već sam po sebi neverovatan. Informacija koju je sadržao bila je toliko uznemirujuća da je Manfredi izrekao kolektivnu želju direktora *Gran bank* da bude uništen. Naime, u tom dokumentu bili su uopšteno objašnjeni, ali pažljivo pojedinačno nabrojani, izvori miliona deponovanih u ženevskoj banci pre tri decenije. Iako je najveći deo tih izvora bio čist u savremenom tumačenju zakona – lopovi i ubice koji krađu državnu blagajnu vlade predvođene lopovima i ubicama – drugi izvori nisu bili toliko imuni na savremeno ispitivanje i procenjivanje. Nemačka je sve vreme rata pljačkala. Pljačkala je i u svojoj zemlji i izvan nje. Oni koji su dizali glas ili se nisu slagali s politikom pljačkaša i ubica plaćali su svoj